

Катерина Смаглій

Від мелодії до симфонії: становлення української культурної дипломатії після Євромайдану

«У сучасній війні, де 90 відсотків агресії складає саме інформаційне винищення й “деморалізація супротивника”, жодного сенсу витрачати зайві гроші на бомби – скидати їх на міста вже не потрібно. Достатньо розбомбити мозок.

Вам розбомблять мозок – і ви самі винесете загарбнику ключі від міста»

Оксана Забужко¹

Стаття досліджує становлення культурної дипломатії України після Євромайдану, а також внесок Міністерства закордонних справ України, Міністерства культури України, Верховної Ради України, громадянського суспільства, української діаспори та міжнародних донорів у її розвиток. Авторка пропонує створити міжурядову координаційну раду культурної дипломатії задля обміну досвідом, покращення співпраці між урядом і громадянським суспільством, забезпечення незалежного моніторингу та громадського контролю реалізації стратегії розвитку культурної дипломатії й прозорого використання бюджету культурної дипломатії.

Ключові слова: уряд України, громадянське суспільство, культурна та публічна дипломатія, міжурядова рада з питань культурної дипломатії, Український Інститут, форуми культурної дипломатії.

The author analyzes the institutional development of Ukraine's cultural diplomacy after the Euromaidan and evaluates the decisions and activities of multiple actors. Given particular attention are the cultural diplomacy efforts of Ukraine's Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Culture, the Verkhovna Rada, Ukraine's civil society, the Ukrainian diaspora, and the donor community. Based on this comprehensive review, the author offers policy recommendations for the government of Ukraine and proposes creating an intrastate Cultural Diplomacy Advisory Council to guarantee quality control, ensure effective strategy development and monitoring, and enhance transparency and cooperation between government and civil society.

Keywords: government of Ukraine, civil society, cultural and public diplomacy, Cultural Diplomacy Advisory Council, Ukrainian Institute, cultural diplomacy forums.

З початком гібридної війни, спрямованої проти України та цінностей західної цивілізації, світ одержав чергове підтвердження стратегічного значення культурної дипломатії як інструменту захисту національної безпеки. Виступаючи на Європейському культурному форумі у квітні 2016 року, Федеріка Могеріні, Верховний пред-

ставник Європейського Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки, зазначила, що саме культура має лягти в основу зовнішніх відносин ЄС. Піддавши критиці дії «деяких» глобальних та регіональних гравців, що перетворюють культуру на зброю й використовують її на «полі битви», Могеріні запропонувала посилити

¹ Оксана Забужко: Сегодня не нужно бомбить города, достаточно разбомбить мозги // Апостроф. – 18 квітня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apostrophe.ua/article/society/culture/2017-04-18/oksana-zabujko-segodnya-ne-nujno-bombit-goroda-dostatochno-razbombit-mozgi/11737/>.

колективну безпеку ЄС шляхом збільшення інвестицій не у зброю та армію, а в культурні й академічні обміни¹.

За рік до цієї заяви європейського комісара Міністр закордонних справ України Павло Клімкін наголосив на необхідності створення інституційної основи культурної дипломатії при МЗС задля підвищення поінформованості міжнародних партнерів України про її культуру та історію². А вже за кілька тижнів віце-прем'єр з гуманітарної політики і водночас міністр культури України В'ячеслав Кириленко висловив гучну обіцянку створити Інститут Тараса Шевченка до кінця 2015 року³.

Така синхронність слів керівників двох провідних міністерств стали сигналом серйозності намірів українських посадовців сприяти розвитку культурної дипломатії. Але чи були підкріплені слова якимись діями і чого реально вдалося досягти у цій царині за три роки після Євромайдану? Проаналізуємо досягнення і результативність української культурної дипломатії та спробуємо надати кілька рекомендацій задля її розбудови.

Дії уряду та парламенту

Попри нестачу фінансування, адміністративні складнощі та недосконалість законодавчого поля, за останні три роки культурним дипломатам України вдалося наростити м'язи й досягти чималих результатів. **Найбільшу роль у цьому процесі відіграло Міністерство закордонних справ і департамент публічної дипломатії МЗС, а також Комітет Верховної Ради України у закордонних справах.**

Важливий поштовх інституціоналізації культурної дипломатії в МЗС надав Дмитро Кулеба, теперішній посол України у Раді Європи. Сьогодні навіть складно повірити, що до Революції Гідності в МЗС фактично не існувало публічної ди-

пломатії як окремого напрямку, а цілеспрямована підготовка фахівців для втілення проектів у даній сфері не велася. Саме Дмитро Кулеба адвокатував важливість даного напрямку і наполягав на створенні відповідного відділу в МЗС та його співпраці з представниками арт-груп, творчих спілок і громадянським суспільством. Як результат ініціативи Дмитра Кулеби, Київський офіс Інституту Кеннана, Міністерство закордонних справ України та Міністерство культури України провели вже три Форуми культурної дипломатії України, які відіграли значну роль у приверненні суспільної та урядової уваги до даної царини, сприяли покращенню взаємодії між МЗС та громадськими організаціями, появи нових ініціатив і проектів.

Створений у 2015 році Департамент публічної дипломатії очолив кар'єрний дипломат Анатолій Соловей⁴, а відділ культурної дипломатії – знаний арт-куратор Ольга Жук. Міністр Клімкін привітав пані Ольгу у своїй команді через соціальні мережі: «МЗС з партнерами з громадянського суспільства зробило перші системні кроки, щоб створити нову якість української культурної дипломатії. Нам потрібно рухатися далі з новими яскравими проектами і з чітким розумінням своєї стратегії»⁵.

Однією з перших ініціатив новоствореного департаменту стало започаткування *Дипломатичного культурного клубу при МЗС* – відкритого комунікаційного майданчика для представлення українського сучасного мистецтва дипломатам та культурним аташе акредитованих в Україні посольств іноземних держав. Клуб став регулярною платформою для професійного нетворкінгу у сфері культурної дипломатії, стимулювання культурних обмінів, реалізації колабораційних проектів⁶.

Дієвими проектами були й музичні перформанси під відкритим небом біля будівлі МЗС: перший «Open Air 2016» був присвячений українським політ'язням у Російській Федерації⁷,

¹ Speech of the HR/VP Federica Mogherini at the Culture Forum in Brussels. // European Union External Action. – 20.04.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5164_en.

² Під час виступу на Першому форумі культурної дипломатії 2 червня 2015 року міністр зазначив: «Культурні проекти стануть невід'ємною частиною наших зусиль з пояснення світові того, ким є Україна і чого вона прагне. Через мистецтво ми будемо комунікувати не просто образи, а смисли» // Новини прес-центру МЗС. – 2 червня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/37021-v-mzs-vidbuvsya-pershij-forum-kulturnoji-diplomatiji-ukrajini>.

³ Кириленко сказав, коли буде рішення про створення Інституту Шевченка // Укрінформ. – 11 червня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1853662-kirilenko_skazav_koli_bude_rishennya_pro_stvorennya_institutu_shevchenka_2062712.html.

⁴ З біографією Анатолія Солов'я можна ознайомитися на сайті МЗС: <http://mfa.gov.ua/ua/about-mfa/structure/staff>.

⁵ Повідомлення Департаменту публічної дипломатії від 9 лютого 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/CulturalDiplomacyUkraine/>.

⁶ Під час Дипклубів були презентовані проекти «Ukrainian Fashion Week», дует скрипалів «Two violins», музичні твори кримськотатарського композитора Джемілья Карікова, «Мистецтво Майдану» під кураторством авторки однойменної книги Наталії Мусієнко, *Kyiv Art Week*, галерею Наталії Заболотної *Art Ukraine Gallery*, церемонію відкриття Євробачення-2017 в Україні та інші ініціативи.

⁷ МЗС Open Air 19 червня. Присвята українським в'язням в Росії // Громадське радіо. – 19 червня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/mzs-open-air-19-cherwnia-prysviata-ukrainskym-vizniam-v-rosii>.

а другий – «Я ВЕТЕРАН»¹ – історіям ветеранів АТО, які повернулися з передової до цивільного життя.

Департамент публічної дипломатії завжди демонстрував відкритість та професіоналізм. Завдяки зусиллям МЗС у Державному бюджеті України на 2017 рік було передбачено 70 мільйонів гривень на фінансову підтримку проектів культурної дипломатії, а громадянське суспільство залучалося до обговорення статуту Українського Інституту². Міністр Клімкін також ішов на діалог з громадськістю під час відбору кандидатів до складу Наглядової ради Українського Інституту³.

Створення Департаменту публічної дипломатії значно сприяло кращій координації зусиль між культурними аташе при посольствах України за кордоном та поживавленню їхньої активності. Деяким з них вдалося значно розширити традиційний набір протокольних заходів на кшталт покладання квітів до пам'ятників Тарасові Шевченку⁴ або вшанування важливих історичних дат. Сьогодні посольства все частіше реалізують інноваційні проекти, що презентують Україну як сучасну, цікаву й розмаїту країну.

Зокрема посольству України у США, очолюваному Валерієм Чалим, вдалося провести рекордну кількість заходів публічної та культурної дипломатії. Серед них відкриття у Вашингтоні Меморіалу жертвам українського Голодомору-Геноциду 1932–1933 років⁵, проведення численних публічних лекцій в університетах США на тему сучасного розвитку України, організація виставки су-

часного українського художника Віктора Сидоренка в Центрі Вудро Вілсона у Вашингтоні⁶, художньої виставки «Український інсайт» у штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку⁷, виставки у Вашингтоні художніх робіт 17 українських художників «Мистецтво Майдану»⁸ під кураторством Наталії Мусієнко, проведення виставки «50 винаходів, які Україна подарувала світу»⁹, представлення найкращих робіт українських дизайнерів одягу в галереї магазину *Масу'з* та багато інших¹⁰.

За словами Ірини Мазур, віце-президента громадської організації «Нова українська хвиля» у Філадельфії, «не було такого випадку, коли питання організації проекту культурної дипломатії залишалося без відповіді посольства. Часто ми, волонтери, працюємо вечорами, у вихідні, і коли відповідь працівників посольства приходить миттєво навіть у позаробочі години, це надзвичайно приємно»¹¹.

На фоні активних дій та проектів Департаменту публічної дипломатії МЗС робота відповідних служб Міністерства культури України виглядає доволі кволо. Команда В'ячеслава Кириленка розробила проект закону України про Український Інститут, але так і не внесла його до Верховної Ради, після чого цим питанням у Мінкульті вже не займалися. За спостереженнями працівників МЗС, рівень співпраці між двома інституціями також доволі низький. Світлана Фоменко, перший заступник міністра культури України, фактично підтвердила цей висновок під час

¹ МЗС Open Air 2016. Присвята українським ветеранам // Сайт Міністерства закордонних справ України. – 6 жовтня 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/51165-mzs-open-air-2016-prisvyata-ukrajinskykim-veteranam>.

² Обговорення статуту відбулося 21 березня 2017 року. Із записом ефіру можна ознайомитися за посиланням: <https://www.facebook.com/CulturalDiplomacyUkraine/videos/vb.1040005229354252/1415819368439501/?type=3&theater>.

³ Див. звернення міністра закордонних справ Павла Клімкіна на фейсбук-сторінці «Культурна дипломатія при МЗС» від 11 травня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/CulturalDiplomacyUkraine/photos/a.1041339775887464.1073741828.1040005229354252/1471890479499056/?type=3&theater>.

⁴ Усього за кордоном встановлено 128 пам'ятників Тарасові Шевченку у 35 державах. Див.: Пам'ятники Шевченку в Україні та світі // Національний музей Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.museumshvchenko.org.ua/page.php?id=64>.

⁵ У Вашингтоні урочисто відкрили меморіал жертвам Голодомору в Україні // Радіо Свобода. – 7 листопада 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27351121.html>.

⁶ За сприяння Посольства України в США у Вашингтоні відкрито експозицію робіт Віктора Сидоренка // Посольство України в США. – 10 червня 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/48315-za-sprianniam-posolystva-ukrajini-v-ssha-u-vashingtoni-vidkrito-jekspoziciju-robot-viktora-sidorenka>.

⁷ Відкриття виставки сучасного мистецтва «Український інсайт» в штаб-квартирі ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraineun.org/press-center/313-vidkryttya-vystavky-suchasnogo-mystetstva-ukrajinsky-insayt-v-shtab-kvartiri-oon/>.

⁸ Виставка «Революція [їдності: образи з Українського Майдану 2013–2014]» у Нью-Йорку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/press-center/announcements/6780-vistavka-revolucija-vidkryttya-ukrajinskykogo-majdanu-2013-2014-u-nyju-jorku>.

⁹ Відбулося офіційне відкриття виставки «50 винаходів, які Україна подарувала світу» в м. Вашингтон // Посольство США в Україні. – 22 лютого 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/55028-vidbulosa-oficijne-vidkryttya-vistavki-50-vinahodiv-jaki-ukrajina-podaruvava-svitu-v-mvashington>.

¹⁰ Українські вишивані сукні прикрасили один із найбільших універмагів у США // Голос Америки. – 2 травня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainian.voanews.com/a/ukrainski-vyshivani-sukni-macys/3834921.html>.

¹¹ Інтерв'ю автора з Іриною Мазур, 10 травня 2017 року.

виступу у Верховній Раді України 3 листопада 2017 року: «Маємо приклади успішної культурної дипломатії – Франкфуртський книжковий ярмарок, підготовка бієнале сучасного мистецтва у наступному році, підготовка “Євробачення”. Проте поки не вистачає міжвідомчої взаємодії»¹.

Чи не єдиним успішним спільним проектом МЗС та Мінкульту став український стенд на Міжнародному книжковому ярмарку у Франкфурті. Проте потенціал цього заходу для просування міжнародних інтересів України не був використаний на повну потужність. На стенді бракувало англомовних та німецькомовних перекладів українських книжок, а також інформаційних буклетів про Україну. Дискусійно-презентаційний майданчик нашого стенду був часто напівпорожнім. Єдиним добре пропіареним українським заходом на ярмарку була презентація книжки «Четверта республіка» тодішнього очільника Адміністрації Президента України Бориса Ложкіна.

Очевидним недоліком українського стенду з точки зору публічної дипломатії була його сфокусованість на інтересах видавців, а не української держави. Оформивши стенд за мотивами графічних робіт Казимира Малевича², куратори прагнули підкреслити приналежність художника-авангардиста українській культурній спадщині. Зважаючи на всю важливість донесення інформації про культуру України західним аудиторіям, вважаємо, що в час неоголошеної війни стенди державного значення окрім *форми* мають нести й *змісти* та **посилювати політичні меседжі країни, яку вони презентують**.

Невдалим було й місце розташування стенду – за крок від стенду Російської Федерації й під величезною промовивіскою, виконаною у кольорах російського прапора. М'яко кажучи, дивним було й пасивне мовчання українських високопосадовців та видавців, які перебували за кілька кроків від російського стенду й не висловлювали жодного протесту у момент, коли там проводилися вікторини щодо визначних пам'яток архітектури «російського» Криму!

¹ Просування інтересів України у світі через культурну дипломатію та інформаційну політику у 2017 році. Післямова до круглого столу. – Верховна Рада України, Інститут суспільно-економічних досліджень, Київський офіс Інституту Кеннана. – 2017. – С. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://komzak.rada.gov.ua/uploads/documents/30245.pdf>.

² Стенд України на Франкфуртському ярмарку створено за мотивами робіт Малевича // Громадське радіо. – 15 жовтня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/ru/news/2016/10/15/stend-ukrayiny-na-frankfurtskomu-yarmarku-stvoreno-zamotyvamy-robit-malevycha>.

Очевидно, в умовах збройного конфлікту на сході країни Франкфурт не можна розглядати лише як майданчик, де кілька видавців (не зрозуміло, за якими критеріями відібрані Мінкультом до презентації на профінансованому державним коштом стенді у Франкфурті) мають можливість укласти угоди і владнати свої *приватні комерційні* питання. **Якщо Міністерство культури розглядає Франкфуртський книжковий ярмарок як платформу для просування національних інтересів України, воно має краще координувати свою роботу з МЗС та серйозніше планувати програму презентацій, що проходять на українському стенді.**

Нарешті, **всебічне сприяння розвитку культурної дипломатії України надавала Голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах Ганна Гопко**, яка організувала комітетські слухання з даної тематики 9 грудня 2015 року та 3 листопада 2016 року й наголосила на необхідності створення координаційної ради культурної дипломатії, до складу якої увійшли б представники різних гілок влади та громадянського суспільства³. Активна увага до питань інформаційної політики та культурної дипломатії з боку Верховної Ради України й особисто народного депутата Ганни Гопко дозволила тримати градус суспільної та урядової зацікавленості даним питанням та попередило «заколисуння» цієї теми або спущення її на гальма.

Підсумовуючи, зазначимо, що поява значної кількості чиновницьких ініціатив з формування державного напрямку культурної дипломатії упродовж 2015–2017 років свідчить про синхронне пробудження політичної волі окреслити українські системні наративи в світовій геополітиці. Однак хотілося б бачити кращу координацію дій між Мінкультом та МЗС, які сьогодні частіше обговорюють питання співпраці на круглих столах, організованих інституціями громадянського суспільства, а не на регулярних міжвідомчих нарадах.

Дії діаспори, громадських організацій та народних дипломатів

Стрімкий розвиток культурної дипломатії України був би неможливий без підтримки української діаспори. За умов відсутності єдиної державної стратегії, українська діаспора за кордоном

³ Відбулося засідання «круглого столу» на тему: «Просування інтересів України в світі через культурну дипломатію та інформаційну політику в 2017 році» // Верховна Рада України. – 4 листопада 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/136817.html>.

розробляла власну візію захисту національних інтересів України інструментами культури. Величезну роботу з розбудови культурної дипломатії проводили Український кризовий медіа-центр, мережеві організації закордонних українців *Global Ukrainians*¹, *Razom for Ukraine*², *Promote Ukraine*³ та інші. Виразним прикладом синергії і громадянської самоорганізації українців за кордоном стали відомі групи у США – Українська федерація Америки, Конгрес «Україна–США», громадська ініціатива «Нова українська хвиля». Надзвичайно активно працював Український Інститут у Лондоні під керівництвом Марини Песенті та заснований Анастасією Кльоновою Українській дім у Швеції. Втім, ініціатори й лідери даних груп часто скаржаться на брак уваги до їхніх ідей та проектів з боку урядових структур. Як і в інших сферах, спостерігаємо процес «вигорання» волонтерів, що не може не позначитися на кількості та якості заходів публічної дипломатії України у майбутньому. Тому задля підтримки потенціалу закордонних українців МЗС і посольствам необхідно постійно демонструвати увагу до їхніх ініціатив та надавати всебічну підтримку в процесі їх реалізації.

Помітною була й роль так званих «народних дипломатів» – українських письменників, музикантів, художників – Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Святослава Вакарчука, переможниці Євробачення 2016 року Джамали та інших митців. Українські письменники об'їздили чи не весь світ, доносячи слова правди про російську агресію та окупацію Криму. Святослав Вакарчук під час свого стажування в Єльському університеті використовував будь-яку можливість зробити публічні виступи та закликати міжнародну спільноту до більшої підтримки України⁴. Навіть спільне фото народного депутата України Мустафи Найеми з відомою американською акторкою Меріл Стріп⁵ на врученні премії Олегу Сенцову ПЕН-

клубом США 25 квітня 2017 року стало маленькою акцією культурної дипломатії задля привернення уваги міжнародної спільноти до долі українських політв'язнів у російських застінках.

Нарешті, успішне проведення Євробачення в Києві у 2017 році стало важливою невійськовою перемогою України. На думку західних журналістів, конкурс створив кращий міжнародний імідж України після десятків років її перебування в тіні та останніх кількох років, проведених під знаком зони військового конфлікту⁶.

Дії західних донорів

Розвитку культурної дипломатії сприяв інтерес західних донорів – Міжнародного фонду «Відродження», відділу культури та преси Посольства США в Україні, офісу Британської Ради в Україні та Посольства Німеччини в Україні. Зокрема під час проведення у квітні 2016 року референдуму в Нідерландах щодо долі Угоди про асоціацію Україна–ЄС, Міжнародний фонд «Відродження» надавав фінансову підтримку організаціям громадянського суспільства України задля кращого поінформовання датської сторони про історію та культуру України⁷. Проекти фонду «Відродження» спрямовувалися на підтримку не лише зовнішньої культурної дипломатії, але й внутрішньої. Зокрема конкурс «Культурна дипломатія задля діалогу»⁸ спрямовувався на підтримку культурної інтеграції та співпраці між регіонами України задля налагодження суспільного діалогу й порозуміння.

Державний департамент США започаткував Проект сприяння розвитку публічної дипломатії України (*Ukraine Public Diplomacy Project/UPDP*). Ця ініціатива адмініструється Американськими Радами за підтримки Посольства США в Україні й прагне посилити спроможність Міністерства закордонних справ України зміцнити спроможність міністерства та департаменту публічної диплома-

¹ Організація *Global Ukrainians*: <http://global-ukraine.org/>.

² Організація української діаспори у США: <https://razomforukraine.org>.

³ Організація української діаспори в Бельгії: www.promoteukraine.org.

⁴ Зокрема 16 грудня 2015 року Вакарчук виступив у Центрі Вудро Вілсона: "Song of Ukraine: Svyatoslav Vakarchuk, Lead Singer of Okean Elzy, Shares His Vision for the Future". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wilsoncenter.org/article/song-ukraine-svyatoslav-vakarchuk-lead-singer-okean-elzy-shares-his-vision-for-the-future>.

⁵ Meryl Streep backs campaign to free Ukrainian filmmaker Oleg Sentsov // *KyivPost*. – April 30, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Електронний ресурс. Режим доступу <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/>

meryl-streep-backs-campaign-free-ukrainian-filmmaker-oleg-sentsov.html.

⁶ Пітер Дікенсон. Як Україна перемогла в Євробаченні // *Новое время*. – 15 травня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/opinion/dikinson/jak-ukrajina-peremogla-na-jevrobachenni-1150760.html>.

⁷ Олігархи не дали грошей на промо України у Нідерландах, – Катерина Смаглій // *Громадське радіо*. – 24 березня 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/oligarhy-ne-daly-groshey-na-promo-ukrayiny-u-niderlandah-kateryna-smaglyi>.

⁸ Конкурс грантів Міжнародного фонду «Відродження» «Культурна дипломатія задля діалогу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irf.ua/grants/contests-end/konkurs_cult_diploma/.

тії формувати позитивну комунікацію й покращувати імідж України серед ключових закордонних аудиторій. Консультаційну і дорадчу допомогу МЗС також надають Британська Рада в Україні та офіс культурного аташе Посольства Німеччини.

Висновки та рекомендації

На основі аналізу майже трирічного розвитку культурної дипломатії України можемо вітати уряд за успішну реалізацію деяких точкових ініціатив та закликати до пришвидшення процесу створення **Українського Інституту при Міністерстві закордонних справ України**. Важко не погодитися з Борисом Тарасюком, экс-міністром закордонних справ та дипломатом із сорокарічним стажем, який зазначив що відокремлена робота двох відомств – Мінкульту та МЗС не матиме результату. «МЗС треба продовжувати практику координації своїх дій з різними відомствами, проте зовнішня політика повинна діяти синхронно, як кулак», – зазначив пан Тарасюк під час публічного обговорення підпорядкування Українського Інституту¹.

Окрім створення наглядової ради Українського Інституту, МЗС необхідно **сформувати Міжвідомчу робочу групу із залученням незалежних експертів та громадськості для розробки засад формування Стратегії культурної дипломатії України на наступні п'ять-десять років**, де окреслити мету, завдання, ключові напрями діяльності у відповідній сфері на середньостроковий період, забезпечити синергію дипломатичної та культурної політики. До розробки цих документів необхідно залучити активних представників громад українців за кордоном, виробників культурних продуктів, представників бізнесу (інвесторів), закордонних організаторів культурних проєктів.

На даному етапі відсутність документально-го закріплення публічної дипломатії у Страте-

гії національної безпеки України є досить показовим з точки зору другорядності її сприйняття. Публічна дипломатія має стати складовою системи стратегічних комунікацій України та одним з ключових інструментів вітчизняного МЗС в обстоюванні національних інтересів України, зокрема і за рахунок пріоритетного фінансування цієї сфери діяльності держави.

Тому зараз необхідно документально закріпити публічну дипломатію у Стратегії національної безпеки України як один із ключових інструментів просування, відстоювання і захисту національних інтересів у міжнародній політиці.

У Державному бюджеті на наступний 2018 рік і у середньостроковій перспективі необхідно збільшити видатки на культурну дипломатію та розглянути можливість пріоритетного фінансування напряду публічної дипломатії у діяльності Міністерства закордонних справ. Разом із цим необхідно **розробити критерії ефективності роботи інформаційно-культурних центрів за кордоном** та надати українським громадам можливість відслідковувати їхню діяльність і надсилати відгуки до МЗС в електронному вигляді, вчасно повідомляючи про недоліки і досягнення у роботі цих центрів. МЗС також необхідно запровадити систему заохочення іноземних громадян популяризувати українську культуру й мистецтво: відзначати спеціальною нагородою за вагомий внесок у поширення українського культурного продукту, регулярно запрошувати таких іноземних громадян на державні події до дипломатичних установ України за кордоном та офіційні заходи в Україні.

Тож побажаємо всім культурним дипломатам України успіху, професіоналізму і вдалих творчих ініціатив задля подальшої розбудови цього напрямку та покращення іміджу України на міжнародній арені.

¹ Просування інтересів України у світі через культурну дипломатію ... Післямова до круглого столу. – С. 7.